

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (deviata komora)

zo 6. júna 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Konkurné konanie – Nariadenie (ES) č. 1346/2000 – Článok 15 – Účinky konkurzného konania na prebiehajúce súdne konanie, ktorého predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený – Pojem ‚prebiehajúce súdne konanie‘ – Konanie vo veci samej, ktorého predmetom je uznanie existencie pohľadávky“

Vo veci C-250/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd, Portugalsko) z 26. apríla 2017 a doručený Súdnemu dvoru 12. mája 2017, ktorý súvisí s konaním:

Virgílio Tarragó da Silveira

proti

Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA,

SÚDNY DVOR (deviata komora),

v zložení: predseda deviatej komory C. Vajda, sudcovia E. Juhász a K. Jürimäe (spravodajkyňa),

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Tarragó da Silveira, v zastúpení: P. de Almeida, L. Mesquita a E. Viveiros, advogados,
- Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA, v zastúpení: N. Líbano Monteiro, F. da Cunha Matos a S. Estima Martins, advogados,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo a P. Lacerda, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Afonso, M. Heller a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: portugalcina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 15 nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (Ú. v. ES L 160, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/001, s. 191).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Virgíliom Tarragóm da Silveiom na jednej strane a úpadcom Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA na druhej strane vo veci zaplataenia dlžnej sumy predstavujúcej odmenu za služby, ktoré poskytol pán Tarragó da Silveira spoločnosti Espírito Santo Financial Group SA pred vyhlásením konkurzu tejto spoločnosti, ako aj vo veci návrhu na náhradu škody spôsobenej v dôsledku nevykonania zmluvy o poskytovaní služieb.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 8, 23 a 24 nariadenia č. 1346/2000 stanovujú:
 - „(8) Na zlepšenie účinnosti a efektívnosti konaní vo veciach platobnej neschopnosti s cezhraničným dopadom je potrebné a vhodné, aby ustanovenia o súdnej právomoci, uznávaní a príslušnom práve týkajúce sa tejto oblasti boli obsiahnuté v právnom opatrení spoločenstva, ktoré bude záväzné a priamo uplatniteľné v členských štátoch.
 - ...
 - (23) Toto nariadenie, pokiaľ ide o otázky, na ktoré sa vzťahuje, by malo stanoviť jednotné kolízne normy, ktoré v rozsahu svojej platnosti nahrádzajú vnútroštátne pravidlá medzinárodného práva súkromného. Ak nie je stanovené inak, platí právny predpis členského štátu, ktorý konanie začal (*lex concursus*). Táto kolízna norma by mala platiť tak pre hlavné konanie, ako aj miestne konania; *lex concursus* určuje všetky účinky konkurzného konania, procesné aj hmotné, na dotknuté osoby a právne vzťahy. Určuje všetky podmienky začatia, vedenia a uzavretia konkurzného konania.
 - (24) Automatické uznávanie konkurzného konania, na ktoré sa za normálnych okolností vzťahuje právo štátu, v ktorom sa konanie začalo, môže kolidovať s pravidlami vykonávania transakcií v iných členských štátoch. V záujme ochrany legitímnych očakávaní a istoty transakcií v členských štátoch iných, ako je štát, v ktorom sa konanie začne, treba ustanoviť viacero výnimiek zo všeobecného pravidla.“
- 4 Článok 4 ods. 1 a článok 4 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia stanovuje:
 - „1. Ak v tomto nariadení nie je stanovené inak, konkurzné konania a ich účinky sa riadia právom členského štátu, na území ktorého sa toto konanie začne; tento štát sa ďalej označuje ako ‚štát, v ktorom sa konanie začne‘.

2. Právo štátu, v ktorom sa konanie začne, stanoví podmienky začatia takéhoto konania, jeho vedenie a uzavretie. Stanoví najmä:

...

f) účinky konkurzného konania na konania iniciované jednotlivými veriteľmi, s výnimkou ešte neuzavretých súdnych procesov [prebiehajúcich súdnych konaní – *neoficiálny preklad*];

...“

5 Článok 15 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Účinky konkurzného konania na neuzavretý súdny proces [prebiehajúce súdne konanie – *neoficiálny preklad*], ktorého predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený, určuje výlučne právo členského štátu, kde takýto súdny proces prebieha.“

6 Článok 16 ods. 1 prvý pododsek toho istého nariadenia stanovuje:

„Každé súdne rozhodnutie o začatí konkurzného konania vynesené súdom členského štátu, ktorý má právomoc podľa článku 3, sa uznáva vo všetkých ostatných členských štátoch od chvíle, keď nadobudne účinnosť v štáte, v ktorom sa konanie začne.“

Portugalské právo

7 Článok 277 písm. e) Código do Processo Civil (občiansky súdny poriadok) znie:

„Konanie vo veci samej sa zastavuje v prípade:

...

e) zániku záujmu na konaní.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

8 Dňa 25. júla 2008 pán Tarragó da Silvera, bydliskom v Londýne (Spojené kráľovstvo), podal proti spoločnosti Espírito Santo Financial Group so sídlom v Luxembursku žalobu na Tribunal de Comarca de Lisboa (Okresný súd Lisabon, Portugalsko) žalobu o vyrovnanie pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o poskytovaní služieb.

9 V priebehu tohto konania Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Okresný súd Luxemburg, Luxembursko) vyhlásil 10. októbra 2014 konkurz na majetok Espírito Santo Financial Group. Od tohto dňa sa konkurzná podstata spoločnosti Espírito Santo Financial Group, ktorú zastupuje správca luxemburskej konkurznej podstaty menovaný týmto súdom, stala žalovanou v rámci uvedeného konania.

10 Uznesením z 1. júna 2015 Tribunal de Comarca de Lisboa (Okresný súd Lisabon) na základe článku 277 písm. e) občianskeho súdneho poriadku a rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd, Portugalsko) z 8. mája 2013 o stanovení judikatúry č. 1/2014, zastavil konanie, lebo dospel k záveru, že vzhľadom na konkurzné konanie začaté v Luxembursku by sa mal v prejednávanej veci uplatniť článok 15 nariadenia č. 1346/2000.

- 11 Pán Tarragó da Silveira sa proti tomuto uzneseniu odvolal na Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd Lisabon, Portugalsko), ktorý rozsudkom zo 7. júla 2016 potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu.
- 12 Pán Tarragó da Silveira podal proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok na Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd). Na podporu tohto opravného prostriedku uvádza, že článok 15 nariadenia č. 1346/2000 sa uplatňuje len na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je vymedzený majetok alebo právo, a že konania, ktorých predmetom je peňažný záväzok, nespádajú do pôsobnosti tohto nariadenia. V prejednávanej veci by sa teda mali účinky konkurzného konania v Luxembursku na konanie prebiehajúce na portugalských súdoch podľa všeobecnej kolíznej normy uvedenej v článku 4 uvedeného nariadenia riadiť právom členského štátu, kde sa konanie začalo, v tomto prípade právom Luxemburského veľkovojvodstva. Na rozdiel od portugalského práva však luxemburské právo nestanovuje ukončenie prebiehajúceho súdneho konania.
- 13 Správca konkurznej podstaty Espírito Santo Financial Group zastáva názor, že článok 15 nariadenia č. 1346/2000 sa uplatňuje na konania prebiehajúce na súde iného členského štátu, než je členský štát, kde sa začalo konkurzné konanie, pokiaľ ide o majetok alebo práva, ktoré sú alebo nie sú vymedzené, pod podmienkou, že dlžník ich bol zbavený.
- 14 Vzhľadom na tieto rozdielne stanoviská má vnútroštátny súd pochybnosti v súvislosti s rozsahom článku 15 nariadenia č. 1346/2000.
- 15 Za týchto podmienok Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa pravidlo stanovené v článku 15 [nariadenia č. 1346/2000] vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na konanie prebiehajúce na súde členského štátu, ktorého predmetom je návrh na uloženie povinnosti dlžníkovi zaplatiť peňažnú sumu, ktorú dlhuje na základe zmluvy o poskytovaní služieb, ako aj na uloženie povinnosti zaplatiť peňažnú náhradu za nesplnenie tejto zmluvnej povinnosti, ak a) na majetok dlžníka bol vyhlásený konkurz v konaní začatom na súde iného členského štátu a b) vyhlásenie konkurzu sa vzťahuje na celý majetok dlžníka?“

O prejudiciálnej otázke

- 16 Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 15 nariadenia č. 1346/2000 vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na konanie prebiehajúce na súde členského štátu, ktorého predmetom je návrh na uloženie povinnosti dlžníkovi zaplatiť peňažnú sumu, ktorú dlhuje na základe zmluvy o poskytovaní služieb, ako aj na uloženie povinnosti zaplatiť peňažnú náhradu za nesplnenie tejto zmluvnej povinnosti, ak bol na majetok tohto dlžníka vyhlásený konkurz v konaní začatom na súde iného členského štátu a vyhlásenie konkurzu sa vzťahuje na celý majetok uvedeného dlžníka.
- 17 Podľa článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1346/2000 sa konkurzné konanie a jeho účinky, ak v tomto nariadení nie je stanovené inak, riadia právom členského štátu, na ktorého území sa toto konanie začne. Tento článok teda stanovuje všeobecnú kolíznú normu určujúcu právo uplatniteľné na cezhraničné konkurzné konania, ako aj na ich účinky.
- 18 Ako výnimku z tohto pravidla článok 15 tohto nariadenia stanovuje, že účinky konkurzného konania na prebiehajúce súdne konanie, ktorého predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený, určuje výlučne právo členského štátu, kde takýto súdny proces prebieha.
- 19 Vnútroštátny súd chce vedieť, či výraz „majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený“ ohraničuje pôsobnosť článku 15 nariadenia č. 1346/2000 len na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je vymedzený majetok alebo právo, ako to tvrdí pán Tarragó da Silveira. Inak povedané, tento článok

sa uplatňuje len na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je vymedzené právo, ktorého je dlžník nositeľom, alebo majetok, ktorý má tento dlžník vo vlastníctve. Nie je to tak v prípade konania, ktorého predmetom je zaplatenie peňažnej sumy zakladajúce sa na zmluvnej povinnosti.

- 20 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa formulácia použitá v niektorom z jazykových znení ustanovenia práva Únie nemôže chápať ako jediný základ na výklad tohto ustanovenia, či v tejto súvislosti považovať za ustanovenie, ktoré má prednosť pred inými jazykovými zneniami. Ustanovenia práva Únie sa totiž musia vykladať a uplatňovať jednotným spôsobom s prihliadnutím na znenia vyhotovené vo všetkých jazykoch Európskej únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. júla 2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, bod 38 a citovanú judikatúru).
- 21 V tejto súvislosti možno uviesť, že jednotlivé jazykové znenia tohto ustanovenia nie sú jednotné. Znenia v anglickom, vo francúzskom a v talianskom jazyku používajú najmä výrazy „an asset or a right of which the debtor has been divested“, „un bien ou un droit dont le débiteur est dessaisi“ a „un bene o a un diritto del quale il debitore è sprossessato“. Znenia v španielskom, českom, dánskom a nemeckom jazyku však predovšetkým používajú výrazy „un bien o un derecho de la masa“, „majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty“, „et aktiv eller en rettighed i massen“ a „einen Gegenstand oder ein Recht der Masse“.
- 22 Vzhľadom na judikatúru citovanú v bode 20 tohto rozsudku, ako aj na odchýlky vyplývajúce z jednotlivých jazykových znení článku 15 nariadenia č. 1346/2000, sa výklad tohto článku nemôže opierať len o jeho znenie.
- 23 I keď znenie tohto článku nie je jednoznačné, samotný kontext a účel uvedeného článku si vyžadujú taký výklad, podľa ktorého jeho pôsobnosť nemožno vymedziť len na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený.
- 24 Pokiaľ ide v prvom rade o kontext, článok 15 nariadenia č. 1346/2000 sa musí na jednej strane vykladať v spojení s článkom 4 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia, ktorý odlišuje „prebiehajúce súdne konania“ od ostatných konaní iniciovaných jednotlivými veriteľmi (rozsudok z 9. novembra 2016, ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, bod 32). Toto posledné uvedené ustanovenie pritom vôbec neuvádza, že predmetom prebiehajúceho súdneho konania, o aké ide vo veci samej, musí byť konkrétny majetok alebo právo. Použitie všeobecného výrazu „prebiehajúce súdne konania“ však potvrdzuje, že článok 15 nariadenia č. 1346/2000 sa uplatňuje na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom nie je len vymedzené právo alebo majetok, ale v širšej miere aj majetok alebo právo patriace do konkurznej podstaty.
- 25 Na druhej strane je nutné konštatovať, že majetok alebo práva, „ktorých bol dlžník zbavený“, sú v zmysle článku 15 nariadenia č. 1346/2000 tie, ktoré boli zahrnuté do konkurznej podstaty z dôvodu začatia konkurzného konania. V súlade s článkom 16 ods. 1 uvedeného nariadenia pritom každé súdne rozhodnutie o začatí konkurzného konania sa uznáva vo všetkých ostatných členských štátoch od chvíle, keď nadobudne účinnosť v štáte, v ktorom sa konanie začne. Výraz „majetok alebo práva, ktorých bol dlžník zbavený“ preto neoznačuje len vymedzený majetok alebo práva dlžníka, ale skôr má označiť konkurznú podstatu dlžníka, ktorá vyplýva zo začatia konkurzného konania.
- 26 Pokiaľ ide v druhom rade o ciele nariadenia č. 1346/2000, treba uviesť, že by bolo v rozpore s cieľom sledovaným týmto nariadením, ktorý vyplýva z jeho odôvodnenia 8 a ktorý spočíva v zlepšení účinnosti a efektívnosti konaní vo veciach platobnej neschopnosti s cezhraničným dopadom, ak by sa v prípade súdnych konaní, ktorých predmetom je peňažný záväzok, súdu, ktorý rozhoduje o veci, uložila povinnosť uplatniť v prebiehajúcom súdnom konaní cudzie právo len preto, aby sa určili účinky konkurzného konania začatého v inom členskom štáte na toto konanie. Hrozilo by, že dôjde k omeškaniu rozhodnutia tohto súdu týkajúce sa určenia a stanovenia výšky prípadnej pohľadávky a že veriteľovi bude prípadne znemožnené včas prihlásiť svoju pohľadávku k pasívam konkurznej podstaty vytvorenej v rámci tohto konkurzného konania.

- 27 Výklad článku 15 nariadenia č. 1346/2000 podaný v bode 23 tohto rozsudku v súlade s cieľom uvedeným v predchádzajúcom bode umožňuje súdu rozhodujúcemu v prebiehajúcom konaní vymedziť účinky konkurzného konania začatého na tomto súde podľa jeho vnútroštátneho práva.
- 28 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že pôsobnosť článku 15 nariadenia č. 1346/2000 nemožno vymedziť len na prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený.
- 29 Treba však spresniť, že tento článok nemožno bez rozdielu uplatniť na všetky prebiehajúce súdne konania, ktorých predmetom je majetok alebo právo patriace do konkurznej podstaty.
- 30 Ako už uviedol Súdny dvor, bolo by rozporuplné vykladať článok 15 nariadenia č. 1346/2000 v tom zmysle, že sa týka aj exekučných konaní, čo by viedlo k tomu, že by sa účinky začatého konkurzného konania riadili právom členského štátu, v ktorom takéto exekučné konanie prebieha, zatiaľ čo článok 20 ods. 1 tohto nariadenia by tým, že výslovne ukladá likvidátorovi povinnosť vrátiť to, čo získal „vymáhaním“, zbavil tento článok 15 jeho potrebného účinku (rozsudok z 9. novembra 2016, ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, bod 34).
- 31 Navyše nariadenie č. 1346/2000 vychádza zo zásady, podľa ktorej požiadavka rovnosti zaobchádzania s veriteľmi, na ktorej je založené *mutatis mutandis* celé konkurzné konanie, spravidla bráni konaniam iniciovaným jednotlivými veriteľmi v exekučných konaniach začatých a prebiehajúcich v čase, keď prebieha konkurzné konanie voči dlžníkovi (rozsudok z 9. novembra 2016, ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, bod 33).
- 32 V dôsledku toho je nutné konštatovať, že exekučné konanie nepatrí do pôsobnosti článku 15 nariadenia č. 1346/2000 (rozsudok z 9. novembra 2016, ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, bod 35).
- 33 Naopak, žaloby o určenie peňažných záväzkov, ktoré len majú vymedziť práva a záväzky dlžníka bez toho, aby zahŕňali ich plnenie, a ktoré na rozdiel od konaní iniciovaných jednotlivými veriteľmi v exekučných konaniach nemôžu teda porušiť zásadu rovnosti zaobchádzania s veriteľmi ani kolektívne vyrovnanie v rámci konkurzného konania, spadajú do pôsobnosti uvedeného článku 15.
- 34 Vnútroštátny súd musí teda pred uplatnením článku 15 nariadenia č. 1346/2000 overiť, či v prípade žaloby pána Tarragó da Silveira ide o žalobu vo veci samej, ktorej predmetom je práve návrh na zaplatenie pohľadávky, a či sa ako taká odlišuje od konania, ktorého predmetom je nútené vymáhanie tejto pohľadávky.
- 35 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať, že článok 15 nariadenia č. 1346/2000 sa má vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na konanie prebiehajúce na súde členského štátu, ktorého predmetom je návrh na uloženie povinnosti dlžníkovi zaplatiť peňažnú sumu, ktorú dlhuje na základe zmluvy o poskytovaní služieb, ako aj na uloženie povinnosti zaplatiť peňažnú náhradu za nesplnenie tejto zmluvnej povinnosti, ak bol na majetok tohto dlžníka vyhlásený konkurz v konaní začatom na súde iného členského štátu a vyhlásenie konkurzu sa vzťahuje na celý majetok uvedeného dlžníka.

O trovách

- 36 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (deviata komora) rozhodol takto:

Článok 15 nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na konanie prebiehajúce na súde členského štátu, ktorého predmetom je návrh na uloženie povinnosti dlžníkovi zaplatiť peňažnú sumu, ktorú dlhuje na základe zmluvy o poskytovaní služieb, ako aj na uloženie povinnosti zaplatiť peňažnú náhradu za nesplnenie tejto zmluvnej povinnosti, ak bol na majetok tohto dlžníka vyhlásený konkurz v konaní začatom na súde iného členského štátu a vyhlásenie konkurzu sa vzťahuje na celý majetok uvedeného dlžníka.

Podpisy